

Vreemdeling zal rechtshulp kwijtraken

De plannen van staatssecretaris Teeven met de vergoedingen van rechtshulp in vreemdelingenzaken zullen ertoe leiden dat veel vreemdelingenadvocaten stoppen. Hun cliënten zullen daardoor geen toegang meer hebben tot de rechtsstaat.

JELLE KROES

Staatssecretaris Fred Teeven (Justitie) wil de rechtshulpvergoedingen in de meeste vreemdelingenzaken 75 procent verlagen. De bedoeling is via de portemonnee van de advocaat kanslozen en doorproceeders te ontmoedigen. Wat bedoeld is als een ‘slim’ instrument, is in de praktijk echter een dubbelloops hagelschot. De gevolgen zullen zo ingrijpend zijn dat adequate rechtsbijstand in vreemdelingenzaken een uitzondering gaat worden. Weinigen realiseren zich de ernst van de situatie.

Vandaag wordt in de Tweede Kamer gedebatteerd over de bezuinigingen op de rechtsbijstand. Maandag staakte de vreemdelingenadvocatuur – een beetje laat, want de eerste ronde is al verloren. Sinds 1 oktober is in de meeste bezwaar- en beroepsprocedures de vergoeding niet de normale vergoeding, maar slechts 25 procent daarvan (in vergoedingstermen twee punten, ongeveer 210 euro bruto). Dit is een forfaitair bedrag, dat wordt betaald ongeacht het aantal werkelijk bestede uren. De korting betreft de zaken die aflopen met een uitspraak dat de zaak kennelijk ongegrond of kennelijk gegrond wordt verklaard. De begrijpelijke gedachte is, dat op eenvoudige wijze een einde kon worden gemaakt aan het geschil, zodat je mag aannemen dat er ook minder tijd aan de rechtsbijstand hoefde te worden besteed.

Deze maatregel raakt de rechtsbijstand hard, maar in vreemdelingenzaken harder dan in welk ander rechtsgebied ook. Om één cijfer te noemen: in hoger beroep wordt ongeveer 96 procent van alle vreemdelingenzaken met een ‘kennelijk’ uitspraak afgedaan. In andere rechtsge-

bieden is dat gemiddeld vijftien procent. De cijfers zijn afkomstig uit het jaarverslag van de Raad van State.

Allemaal kansloze vreemdelingenzaken? Nee, in een advies van 28 juni zegt de Raad van State zelf, dat er in een wezenlijk aantal zaken van deze 96 procent goede gronden aanwezig waren om hoger beroep in te stellen. Deze gronden moeten door de rechtshulpverlener uiteraard zorgvuldig worden onderbouwd en omschreven in het beroepschrift. Waarom zou de vergoeding dan lager moeten zijn?

In bezwaarprocedures bij de Immigratie en Naturalisatiedienst (IND) speelt een ander, niet minder ernstig probleem. Als de IND ‘kennelijk’ beslist, hoeft zij geen hoorzitting te houden. Als een zaak echt zo duidelijk ligt, is dat – zoals reeds opgemerkt – niet geheel onbegrijpelijk, maar wat is volgens de IND een duidelijke zaak, en wie controleert dat?

Uit een interne nota van de IND

Een vaste vergoeding van 210 euro is simpelweg niet reëel

blijkt dat intern de aanbeveling geldt om ‘bij twijfel de zaak als kennelijk ongegrond af te doen’. Als de rechter dat oordeel later niet volgt, blijft de vergoeding voor de bezwaarprocedure echter twee punten, en wordt deze niet achteraf gecorrigeerd. Dat is geen vergissing van de wetgever, maar bewust beleid. Naar de overwegingen moeten we gissen.

Hoewel deze maatregelen eigenlijk al te ver gaan, gaat de staatssecretaris nog verder. Voor alle tweede asiel-

Stakende advocaten op weg naar de rechtbank in Amsterdam, afgelopen maandag.

aanvragen wil hij de vergoeding ook drastisch terugbrengen, van zeven punten naar twee. De tweede aanvragen zijn in de praktijk heel omvangrijke dossiers, waarvoor de normale zeven punten vergoeding eigenlijk al te weinig is. In circa veertig procent van de zaken worden de aanvragen ingewilligd, wat meer is dan bijeerste aanvragen. Uiteraard zijn er ook volstrekt kansloze zaken bij, die de advocaat weinig tijd hoeven te kosten. Het is dan ook niet moeilijk te voor-

spellen wat de gevolgen van deze maatregel zullen zijn: als er nog ‘gestapeld’ wordt, zullen dat vooral kansloze, weinig bewerkelijke zaken zijn. De asielzoeker echter die, omdat hij alsnog het bewijs van zijn vervolging kan bemachtigen, een kansrijke maar bewerkelijke tweede aanvraag kan indienen, zal vermoedelijk met zijn dossier onder de arm in niemandsland verdwijnen.

Een vaste vergoeding van 210 euro voor een bezwaar- of beroepsproce-

dure is simpelweg niet reëel. Maar dit is geen pleidooi over geld, dit is een pleidooi over toegang tot de rechtsstaat. Veel vreemdelingenadvocaten zullen stoppen, sommigen zullen failliet gaan. Hoe zal het hun cliënten vergaan? Dat is een zorg van de Orde van Advocaten, en zou ook de zorg van de staatssecretaris moeten zijn.

De auteur is voorzitter van de wetgevingscommissie vreemdelingenrecht van de Nederlandse Orde van Advocaten

FOTO KOEN VAN WEEEL/ANP